



---

## Journal of Child, Literature and Language Education – JCLLE

<http://dergipark.gov.tr/ceded>

Article type: Research

Received date: 16.04.2021

Accept date: 31.05.2021

Doi no: 10.47935/ceded.917727

---

### An Analysis of Children’s Book with Titled “Kuş Olsam Evime Uçsam” in terms of Migration\*

Su Saime UYSAL\*\*, Erhan ŞEN\*\*\*

**Abstract.** This study aims to analyze the children's book with titled “Kuş Olsam Evime Uçsam” (I Wish I Were Bird, I Would Fly to My Home) in terms of migration. In the study, document analysis method was used for data collection and content analysis was used to analyze the data. This work has been analyzed in detail in terms of the events and situations causing migration, the basic problems caused by migration, the emotions caused by migration, and the desires of the migrant characters. Various events and situations (exposure to violence, gangs, psychological traumas, etc.), basic problems (unemployment, psychological trauma, accommodation, etc.), emotions (fear, yearning, hope, anxiety, curiosity, etc.), expectations and wishes of migrant characters (desire to survive, home, getting education, not leaving homeland, returning to their homeland, etc.) were reflected in the analyzed book. It can be said that the work of children's literature, which is handled from these aspects, reflects the inner world of individuals who experience migration in many ways. Apart from this study, the phenomenon of migration can be examined by different researchers in children's literature.

**Keywords:** children’s literature, phenomenon of migration, literary fiction, content analysis.

---

\* This study is an expanded version of the text presented as a graduate seminar at Van Yüzüncü Yıl University, Institute of Educational Sciences, Turkish Education Program.

\*\* Fevzi Geyik Secondary School, Van, Turkey; su.uysaly@gmail.com

\*\*\* Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Turkish Education, Van, Turkey; senn.erhan@gmail.com

## “Kuş Olsam Evime Uçsam” Adlı Çocuk Edebiyatı Yapıtının Göç Olgusu Açısından İncelenmesi\*

Su Saime UYSAL \*\*, Erhan ŞEN\*\*\*

**Öz.** Bu çalışmanın amacı “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtını göç olgusu açısından çözümlemektir. Çalışmada verilerin toplanması için doküman analizi yönteminden, verilerin çözümlenmesi için de içerik analizinden yararlanılmıştır. İncelenen yapıt göçe neden olan olay ve durumlar, göçün ortaya çıkardığı temel sorunlar, göçün ortaya çıkardığı duygu durumları ve göç etmek zorunda kalan karakterlerin arzu ve istekleri bakımından ayrıntılı bir biçimde çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda söz konusu yapıtta, göç olgusuyla ilgili çeşitli olay ve durumların (şiddete uğrama, çeteler, psikolojik travmalar vb.), temel sorunların (işsizlik, psikolojik travma, barınma vb.), duygu durumlarının (korku, özlem, umut, kaygı, merak vb.), göç eden karakterlerin beklenti ve isteklerinin (hayatta kalma isteği, ev, eğitim alabilme, öz yurdundan ayrılmama, öz yurduna dönme vb.) kurguya yansıdığı görülmüştür. Bu yönlerden incelenen yapıtın göçü deneyimleyen bireylerin dünyasını ayrıntılı bir şekilde yansıttığı söylenebilir. Bu çalışma dışında göç olgusu farklı araştırmacılar tarafından çocuk edebiyatı yapıtlarında inceleme konusu yapılabilir.

**Anahtar kelimeler:** Çocuk edebiyatı, göç olgusu, yazınsal kurgu, içerik analizi.

\*Bu çalışma Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Programında yüksek lisans seminer ödevi olarak sunulan metinden üretilmiştir.

\*\*<sup>ID</sup> Fevzi Geyik Ortaokulu, Van, Türkiye; su.uyaly@gmail.com

\*\*\*<sup>ID</sup> Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Van, Türkiye; senn.erhan@gmail.com

## 1. Giriş

Göç, toplumu oluşturan birey ya da grupların ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerden ötürü yaşadıkları yerden başka bir yere gitmeleridir. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte göçün tanımı şu şekilde verilmektedir: “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret”( www.tdk.gov.tr). Göç yer değiştirmenin ötesinde; bir sosyal çevreden diğerine, sahip olunan kültürden farklı bir kültüre geçişi ifade eden karmaşık bir olgu olarak değerlendirilebilir. (Özdemir ve Budak, 2017).

Göç, insanlık tarihinin başından beri süregelen bir olgudur. Dinsel anlatılara (Adem ve Havva'nın cennetten dünyaya gönderilişi) bile bu olgu yansımıştır (Yakar, 2017). Her göç, nedenler ve doğurduğu sonuçlar bakımından kendine özgü niteliklere sahiptir. Göç eden bireyler ya da topluluklar gidilen yere olumlu ya da olumsuz kendi deneyimlerini de götürdükleri için göç olgusu asla yüzeysel bir kavram olarak görülmemelidir. Alarçin (2019) de göçün yalnızca bireyin ya da herhangi bir topluluğun bir yerden başka bir yere gitmesi olarak ele alınmaması gerektiğine dikkat çekmektedir. Göçle birlikte insanlar gittikleri yere aynı zamanda yaşam tarzlarını, gelenek ve göreneklerini, dünyayı görme biçimlerini de beraberlerinde götürmektedirler.

Alanyazında göç eden bireylerin “göçmen, sığınmacı ya da mülteci” gibi farklı biçimlerde tanımlandıkları görülmektedir. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken noktalardan biri bu kavramlar arasındaki ayırmadır. Göçmen, “Ülkelerindeki ekonomik yetersizliklerden veya ekonomik yoksunluklardan dolayı daha iyi yaşam standartları elde etmek ve maddi açıdan içinde buldukları güçlükleri yenmek, ekonomik ve sosyal zorluklara katlanmamak için başka ülkelere iltica eden kişilerdir” (Kalaycı, 2014). Sığınmacı “Yaşadıkları ülkelerde maruz kaldıkları şiddet, zulüm, korku ve can güvenliği gibi sorunlar nedeniyle ülkelerini terk ederek daha güvenli olduğuna inandıkları diğer ülkelere sığınan kişilerdir” (Kalaycı, 2014). Mülteci ise mültecilik statüsü hukuken kabul edilmiş olan bir yabancıyı ifade etmektedir. Ayrıca sığınmacı, mültecilik statüsü incelenen ve bu nedenle kendisine geçici koruma sağlanan kişiyi tanımlanmaktadır (Çiçekli, 2003).

Göç hem mesafesi, olayın gerçekleştiği yere ve olayın sürekliliğine göre hem de bu duruma yol açan nedenlere göre farklı açılardan sınıflandırılabilir (Temur, 2018). Genel anlamda göç olgusu 5 farklı başlık altında ele alınabilir (Petersen 1958'den akt. Çağlayan,2006):

- 1. İlkel Göçler:** Yaşanılan bölgedeki fiziksel koşulları olumsuzluğundan dolayı ortaya çıkan göçlerdendir. Bu tür göçlere güç mevsim koşulları, kuraklık, kıtlık gibi değişkenlerin neden olduğu göçler örnek verilebilir.
- 2. Zoraki Göçler:** Bir baskı ve dayatmayla kişilerin karar mekanizmalarını kullanmalarına izin verilmeden yaptırılan göçlerdir. Almanya'da Nazi iktidarının Yahudileri göçe zorlaması buna örnek verilebilir.

3. **Yönlendirilen Göçler:** Bu tür göçlerde toplumsal baskı olmasına karşın bireylerin karar verme mekanizmalarını da kullanabildikleri görülmektedir. Bu tanımdan yola çıkarak Suriye iç savaşından kaçarak göç edenler örnek verilebilir. Baskı ögesi olarak iç savaş ve kargaşa varken bireylerin ülkelerini terk edip etmemeleri onların bireysel tercihlerine bağlıdır.
4. **Serbest Göçler:** Zorlayıcı ya da itici bir gücün olmadığı, kişilerin özgürce karar alarak yaptıkları bireysel göçlerdir.
5. **Kitlesel Göçler:** Bu tür göçler çağın ortaya çıkardığı teknolojik gelişmelerin sonucunda toplu olarak yapılan göçlerdir. Özellikle serbest göçü gerçekleştiren bireyler, toplumun diğer bireylerini göçe cesaretlendirerek kitlesel göçün öncüsü olabilmektedir.

Göçün gerekçesi ne olursa olsun bireyin kalıcı ya da geçici yer değiştirmesi çeşitli sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Ekonomik, toplumsal ve kültürel olarak kendilerini güvende hissetmemek ya da savaş gibi yıkıcı ve travmatik bir olayla karşı karşıya kalmak göçü kaçınılmaz kılmaktadır. Göç her bireyde farklı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır, ancak bunun çocuk üzerindeki etkisi daha derin olabilmektedir.

Göçle birlikte çocuklar beslenme ve iyi yaşam koşullarından yoksun kalabilmekte, hastalık ve kazalarla karşılaşabilmekte, istismar, ihmal ve şiddete uğrayabilmektedir. Bununla birlikte göçü yaşayan çocuklarda suça yönelme, şiddet uygulama, depresyon ve anksiyete, gelişme geriliği, uyku ve yeme bozuklukları, özgüven eksikliği, okulda başarısızlık, sigara ve alkol bağımlılığı, intihar, hiperaktivite gibi psikolojik sorunlar görülmektedir (Aydın,Şahin ve Akay, 2017).

Göçün çocuk üzerindeki etkisi özellikle onun gelişim düzeylerine göre değişebilmektedir. Şahin (2001) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada birincil toplumsallaşma sürecini tamamlayarak göçü yaşamış çocukların (6-14 yaş) kolay uyum sağlayamadıkları ve yurda dönmek istedikleri görülmüştür. Ancak birincil toplumsallaşma sürecinin tam ortasında göçü yaşayan çocukların (1-5 yaş) iki kültür arasında kaldıkları, hiçbir kültürde kendilerini güvende hissetmedikleri, anadillerini geliştiremedikleri ve yurda dönmek istedikleri bulgulanmıştır.

Göçün çocuk üzerindeki etkisi yaşamının tümüne yayılabilmektedir. Bu nedenle göçü yaşayan ya da göç eden kişilerle aynı ortamı paylaşan çocuklara bu olgunun duyumsatılması için edebiyat yapıtları işlevsel bir rol üstlenebilir. Özellikle çocuk okurun eşduyum (empati) becerisini devindiren çocuk edebiyatı yapıtları önemli eğitbilimsel (pedagojik) araca dönüşebilir. Göç gibi trajik bir olgunun çocuk edebiyatı yapıtlarında işlenmesi, çocuk okurun (aynı zamanda göçü yaşamış çocukların) bu olguyu daha iyi anlamasına hizmet edebilir.

Edebiyat, insanın duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili biçimde ortaya koyan bir sanattır (Kavcar, 1999). Bu estetik üretim biçimi aracılığıyla bireyler insan ve yaşam gerçekliğini farklı pencerelerden deneyimleme olanağı bulabilmektedir (Sever,

2017). İnsan yaşamındaki her şey edebiyatın konusu olabilir. Göç de insanlık tarihinin en bilindik ve en yaygın olgularından biri olduğu için edebiyat yapıtlarına farklı biçimlerde yansımıştır.

Yazınsal yapıtlar çocukların anlamadığı ya da anlayamayacağı konuları onların deneyimlemesine olanak verebilir (Dilidüzgün, 2018). Özellikle yaşam deneyimlerinin kısıtlılığından dolayı çocuk tanık olmadığı durumları anlamlandırmada güçlük çekebilir. Bu açıdan çocuk edebiyatı yapıtları işlevsel bir role sahiptir. Bu tür yapıtlar çocuğu toplumda yaşanan olay ve olgulara hazırlayan bir rol üstlenebilir. Çocuk edebiyatı yapıtları, yaşamdan bağımsız ürünler olarak düşünülemez. Her edebiyat yapıtı, kurmaca bir dünyada yaşamın kendisini anlatmaktadır. Böylece çocuklar, gerçek dünyada olup bitenleri kurgusal yapıtlar aracılığıyla deneyimleyebilir (Şen, 2021).

Günümüzde göç olgusunun giderek yaygınlaşması bu konunun edebiyat yapıtlarında daha fazla yer bulmasına neden olmuştur. Göç olgusunu işleyen yapıtları okuyan göçmen çocuklar kendilerinin gerçek yaşamda karşılaştıkları sorunlarla başka insanların da mücadele ettiğini görebilir. Bunun evrensel bir sorun olduğunu anlayarak yalnızlık psikolojisinden kurtulabilir, söz konusu yapıttaki çözüm önerilerini kendi yaşamlarına da uygulayabilirler. Ayrıca bu kitaplarla ilgilenen eğitimci, yazar veya yetkililer göçmen çocukların sorunlarını doğrudan görebilir ve bu sorunlara ilişkin gerçekçi çözümler üretebilirler (Temur, 2018).

Göç gibi travmatik bir olguyla edebiyat yapıtlarıyla buluşmak göç eden çocuk dışında diğer çocukların da bu soruna ilişkin farkındalık edinmesine yardım edebilir. Estetik ve sanatsal çalışmaların işlevsel bir rol üstlenebilir. Edebiyat da üstün gücü ile bireyde bilinç oluşturmada etkili yazınsal alanlardan biridir. Aslan (2019) da duyarlı birey yetiştirmede çocuk edebiyatının önemine dikkat çekmektedir. Toplumsal barışın ve huzurun kaynağında duyarlı ve eşduyum becerileri gelişmiş bireylerin varlığı yatmaktadır. Bu konuda edebiyat yapıtları bu koşulları oluşturan önemli araçlardandır.

### **Amaç**

Bu araştırmanın amacı “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtını göç olgusu açısından çözümlemektir. Çalışmanın problem cümlesi “Kuş Olsam Evime Uçsam adlı yapıtta göç olgusu nasıl ele alınmıştır?” biçiminde tanımlanabilir. Bu temel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

“Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtında;

1. Göçe neden olan durum ve olaylar nelerdir?
2. Göçün ortaya çıkardığı temel sorunlar nelerdir?
3. Göçün ortaya çıkardığı duygu durumları nelerdir?
4. Göç etmek zorunda kalan karakterlerin arzu ve istekleri nelerdir?

## 2. Yöntem

### 2.1. Araştırmanın Modeli

“Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı yapıtı göç olgusu açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırmanın konusu ile ilgili bilgi içeren materyallerin analizidir. Bu materyaller; kitap, dergi, gazete, arşiv, mektup, resmi yayın ve istatistikler olabileceği gibi konuyla ilgili film, video veya fotoğraflar şeklinde de olabilir (Özmen ve Karamustafaoğlu, 2019).

### 2.2. İncelenen Doküman

Alanyazını taranarak ve uzman görüşlerine başvurularak göç olgusunu işleyen ve çocuklara seslenen “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı yapıtın çalışmanın amacına uygun olduğu görülmüştür. Bu açıdan inceleme nesnesinin belirlenmesi için amaçlı örneklemeden yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak veren bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 118). Göç olgusunun çocuk edebiyatı yapıtlarına yansıma biçimine ilişkin derinlikli bir bilgi sunacağı, göç olgusunu birçok boyutuyla ele aldığı ve güncel bir göç olayını (Suriye iç savaşının neden olduğu kitlesel göç) işlediği için “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı yapıtın çözümlenmesine karar verilmiştir.

### 2.3. Verilerin Analizi

Veriler çözümlenmesi için içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi araştırmanın amacıyla ilgili toplanan verilerin kodlanması, sınıflama-tanımlama ve tanımlama-sınıflama biçiminde ilerleyen bir süreçtir (Glesne, 2012). İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Göç olgusuna neden olan olay ve durumlar, ortaya çıkardığı temel sorunlar, göçün ortaya çıkardığı duygu durumları, göç eden bireylerin beklenti ve istekleri araştırılacağı için “Kuş Olsam Evime Uçsam” çocuk edebiyatı yapıtındaki bu değişkenlerle ilgili veriler, içerik analiziyle ortaya çıkarılmıştır. Çözümleme birimi olarak da “cümle” alınmıştır. Bazen cümlelerde birden fazla kategoriyle karşılaşıldığı için bunlar, ayrı ayrı sayıma dahil edilmiştir. Örneğin; “Kaçmak istersin, böyle yakalanacak gibi olursun, kurtulursun. Film izlerken avuçların terler. Kalbin pıt pıt atar” (Kuş Olsam Evime Uçsam, 2016, s. 22) cümlelerinde heyecan, kaygı ve korku durumlarıyla karşılaşılmıştır. Kategoriler oluşturulduktan sonra birbirini içeren ya da birbirine benzeyen bazı kategoriler sonradan birleştirilmiştir. Örneğin; göçe neden olan durum ve olaylar bombalanma ve kurşunlanma kategorileri belirlenmiştir. Ancak çözümleme aşamasında bu kategorilerin şiddete maruz kalma başlığı altında değerlendirilebileceği uzman görüşüyle kararlaştırılmıştır. Bu nedenle

bombalanma ve kurşunlanma kategorileri şiddete maruz kalma kategorisi altında ele alınmıştır.

## 2.5. Geçerlik ve Güvenirlilik

Nitel araştırmalarda önemli basamaklardan biri de geçerliktir. Araştırmacının topladığı verileri ayrıntılı bir şekilde raporlaştırması ve sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması bilimsel araştırmaların gerekliliklerinden biridir. Nicel araştırmalardan farklı bir özellik taşımakla birlikte nitel araştırmalarda da iç ve dış geçerlik vardır. İç ve dış geçerlik, bir çalışmanın sonuçlarının güvenilir ve anlamlı olup olmadığını yansıtan kavramlardır. İç geçerliğin elde edilmesi için araştırmacı, çalışmanın nasıl yürütüldüğünü tüm aşamalarıyla birlikte (veri toplama, analiz ve yorumlama aşamaları) tutarlı, açık ve anlaşılır bir biçimde okurla paylaşmalıdır. Dış geçerlik ise araştırma sonuçlarının genellenebilirliğiyle ilgili olup bu basamakta, araştırmanın tüm aşamalarına ilişkin okura bilgi verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da geçerliği ve güvenirliliği denetlemek için çalışmanın tüm süreci ayrıntılı bir biçimde aktarılmış, incelenen yapıttan doğrudan alıntılar tabloların altında gösterilmiş, alanyazındaki diğer çalışmalar arasındaki benzer ve farklı sonuçlara bakılmıştır.

Nitel araştırmalarda güvenirliliği test etmenin diğer bir yolu da “zaman açısından korelasyon” a bakmaktır. Bu yöntemde aynı dokümanlar araştırmacılar tarafından farklı zaman dilimlerinde incelenir, ardından bu incelemeler arasındaki uyum yüzdesine (percent of agreement) bakılır. Uyum yüzdesinin hesaplanması için “Uzlaşma sayısı/Uzlaşma + uzlaşmama sayısı” formülünden yararlanılır. Güvenirliliğin kabul edilmesi için uyum yüzdesinin %70’den yüksek olması beklenir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 80-81). Bu çalışmada güvenirliliği test etmek için zamansal korelasyondan yararlanılmıştır. Araştırmacılar incelenen çocuk edebiyatı yapıtını yaklaşık dört aylık (İlk okuma: 10.09.2020; son okuma: 14.12.2020) zaman dilimlerinde iki defa yeniden çözümlenmiştir. Ardından iki okuma arasındaki uzlaşma yüzdesine bakılmıştır. İki farklı okuma arasındaki uzlaşma yüzdesi %83 (uzlaşma sayısı 259; uzlaşmama sayısı 50) olarak bulgulanmıştır. Bu açıdan çalışmanın güvenilir olduğu söylenebilir.

## 3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtında yer alan göç olgusuna ilişkin bulgular verilmektedir.

Tablo 1

Göçe Neden Olan Durum ve Olaylar

Sıra	Olay ve durumlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
1.	Şiddete uğrama (bombalanma, kurşunlanma, yaralanma)	7	%17,5
2.	Çeteler	7	%17,5
3.	Yaşanılan yere ait psikolojik travmalar	5	%12,5
4.	Yakınlarını kaybetme korkusu	5	%12,5

5.	Ölmek istememe	4	%10
6.	Açlık	4	%10
7.	Evsiz kalma	4	%10
8.	Kaos ortamı	3	%7,5
9.	Akrabaların ülkeden ayrılması	1	%2,5
<b>Toplam</b>		<b>40</b>	<b>%100</b>

Tablo 1’de “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtında göçe neden olan durum ve olaylar gösterilmektedir. Elde edilen verilere göre söz konusu çocuk edebiyatı yapıtında göçe neden olan toplam 9 farklı sorun belirlenmiş ve toplam 40 cümlede bu sorunlar işlenmiştir. Bu yönden “şiddete uğrama” (f:7, %17,5) ve “çeteler” (f:7, %17,5) aynı sıklık değeriyle birinci sırada yer almaktadır. İlk altı sıradaki göç nedenine baktığımızda sırasıyla “yaşanılan yere ait psikolojik travmalar” (f:5, %12,5) “yakınlarını kaybetme korkusu” (f:5, %12,25), “ölmek istememe” (f:4, %10), açlık (f:4, %10) ve “evsiz kalma” (f:4, %10) gelmektedir. Diğer temel sorunlar için de benzer açıklamalar yapılabilir.

Belirlenen göç nedenlerine ilişkin olarak “Kuş Olsam Evime Uçsam” çocuk edebiyatından alıntılanmış şu ifadeler örnek olarak verilebilir:

*Elim anneminkinin içine girecek neredeyse. Canım acıdı. Büyük bir patlamayla arkaya doğru düştük. Çımmmm... Başka şey duymuyorum. Görmüyorum da. Bomba attılar yine” (s. 8). [şiddete uğrama (bombalanma, kurşunlanma, yaralanma)]*

*“Savaşan insanlar duyuluyor. Bağırıyorlar! Dumanlar yükseliyor. Kıvrılıyor yılan gibi. Evimiz de savaştan zarar görmüş müdür acaba? ” (s. 26). (kaos ortamı)*

*“Annem, kolunun altına aldı beni. Ayaklarım üşüdü biraz. Ayakkabımın ucu açılmış, başparmağım dışarıda. Kollarım da soğuk.” (s. 26). (evsiz kalma)*

*“Kimliklerinizi gösterin! Nereye gidiyorsunuz böyle! İnin kamyonetten!” (s. 27). (çeteler)*

*“Pat pat ayak sesleri duyuluyor. Kamyonetin etrafında yürüyorlar sanki. Uç taraftan biraz ışık geldi. Adamın elinde göz resmi var. Elinde göz dövmesi olan adam! ” (s. 27). (çeteler)*

*“Beni görünce çok sevindi. Hızlı hızlı kuyruğunu salladı. Etrafımda döndü. Biraz başını okşadım. Önüne ekmek koydum. Yemeye başladı. Sonra birden o adamlar geldi. Nereden çıktılar anlamadım. Korkudan kıpırdıyamadım.” (s. 28). (kaos ortamı, çeteler)*

*“ Ayağıyla köpeğe bir tekme attı. Tekme atılınca bacağımı tutmuşum. Sanki bacağım acıdı benim de. Köpek, inleyerek yürümeye başladı.” (s. 28). (yaşanılan yere ait psikolojik travmalar)*

*“Hiçkırıklarım artınca üstünde dövme olan eliyle yakamı tuttu, ‘Haydi, evine git! Şanslı günündesin bugün, çocuklarla uğraşacak vaktim yok benim!’ diyerek beni ittirdi. (s. 30). (çeteler)*

*“Annemin sesiyle kendime geldim. Göz dövmesini görünce aklıma köpek geldi. Savaş geldi. Yanaklarımı sildim.” (s. 30). (yaşanılan yere ait psikolojik travmalar)*



“Beşir,Beşir ! Çırpınıp durma oğlum. Füze falan düştüğü yok. Yanmıyoruz! Kabus görüyorsun yine!”

Savaş başladığından beri çok rüya görüyorum. Ama görmek istemiyorum ben. Korkuyorum. Abim aklıma geliyor.” (s. 35) (yaşanılan yere ait psikolojik travmalar, yakınlarını kaybetme korkusu)

Tablo 2

Göçün Ortaya Çıkardığı Temel Sorunlar

Sıra	Temel sorunlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
1.	İşsizlik	18	%17
2.	Psikolojik Travma	12	%12,24
3.	Barınma	11	%11,22
4.	Çocuğun erken büyüme zorunda kalması	11	%11,22
5.	Dışlanma	10	%10,20
6.	Dil problemi	9	%9,18
7.	Eğitim	7	%7,14
8.	Malını mülkünü bırakma	7	%7,14
9.	Uyum sağlayamama	5	%5,1
10.	Bilinmezliğe yolculuk	4	%4,08
11.	Ait olamama	3	%3,06
12.	Yaralanma/Kaza geçirme	1	%1,02
<b>Toplam</b>		<b>98</b>	<b>%98,6</b>

Tablo 2’de “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtında göçün ortaya çıkardığı temel sorunlar gösterilmektedir. Elde edilen verilere göre bu yapıtta göçün neden olduğu toplam 12 farklı sorun belirlenmiş ve bunlar toplam 98 cümlede işlenmiştir. Bu yönden işsizlik (f: 18, %17) sıklık açısından birinci sırada yer almaktadır. İlk altı sıradaki temel soruna baktığımızda sırasıyla psikolojik travma (f:12 %12,24) barınma (f:11, %11,22), çocuğun erken büyüme zorunda kalması (f:11, %11,22), dışlanma (f:10, %10,20) ve dil problemi (f:9, %9,18) gelmektedir. Diğer temel sorunlar için de benzer açıklamalar yapılabilir.

Belirlenen temel sorunlara ilişkin olarak “Kuş Olsam Evime Uçsam” çocuk edebiyatından alıntılanmış şu ifadeler örnek olarak verilebilir:

“Dönmeyiz belki de. Ben dönmek isterim. Eğilip bir avuç toprak aldım. Toprak biraz ülke kokar! Annemle göz göze geldik. Bir şey demedi bana. Cebime koydum toprağı.” (s. 22).(ait olamama)

Top gibi olduk. Kayıyoruz kamyonetin arkasında. Gufran önüme yuvarlandı. “Şşşş, ağlama Gufran! Oyun oynuyoruz. Şşşş!” Abi oldum ben. Küçükler ağlayınca öyle yapılır. “Şşş, ağlama...” denir. Gufran’ı tutmak istedim, başımı kenara çarptım. Acıdı ama ağlamadım” (s. 25). (çocuğun erken büyüme zorunda kalması)

“Uyudular mı acaba? Ben uyumam ki! Beklerim. Belki de uyurum azıcık. Abimi görürüm rüyamda.” (s. 27) (çocuğun erken büyüme zorunda kalması)

“Halebi ile ailesi ayakta kaldılar. Bakıyorlar. Sadece iki yatak var. Nasıl sığacağız? Toprakta uyunmaz ki!” (s. 49) (barınma)

“İnsan evini yanında taşıyabilse ya. Çanta gibi. Burada kalmak zorunda kalmazdık o zaman. Burnum sızlıyor. Ağlamamak için kendimi tuttuğumda burnum sızlar benim. Aklıma evimiz, Halep geldi.” (s.53) (malını mülkünü bırakma, ait olamama)

“Evinize dönün, istemiyoruz burada sizi!” (s.71) (dışlanma)

Tablo 3

Göçün Ortaya Çıkardığı Duygu Durumları

Sıra	Duygu durumları	Frekans (f)	Yüzde (%)
1.	Korku	20	%25
2.	Özlem	13	%16,25
3.	Umut	12	%15
4.	Kaygı	7	%8,75
5.	Merak	6	%7,5
6.	Heyecan	4	%5
7.	Tedirginlik	4	%5
8.	Üzülme	4	%5
9.	Yitirdiklerinin değerini anlama	3	%3,75
10.	Kurtulma sevinci	2	%2,5
11.	Kırgınlık/İçerleme	2	%2,5
12.	Ayrılık acısı	2	%2,5
13.	Kızgınlık	1	%1,25
	<b>Toplam</b>	<b>80</b>	<b>%100</b>

Tablo 3'te “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtında göçün ortaya çıkardığı duygu durumları gösterilmektedir. Elde edilen verilere göre söz konusu çocuk edebiyatı yapıtında göçün ortaya çıkardığı toplam 13 farklı duygu belirlenmiş ve toplam 80 cümlede bu duygu durumlarının işlendiği görülmüştür. Bu yönden “korku” (f: 20, %25 ) sıklık açısından birinci sırada yer almaktadır. İlk altı duygu durumuna baktığımızda sırasıyla özlem (f:13 %16,25) , umut (f:12, %15) , kaygı (f:7, %8,75), merak (f:6, %7,5) ve heyecan (f:4, %5) gelmektedir. Diğer duygu durumları için de benzer açıklamalar yapılabilir.

Belirlenen duygu durumları için “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtındaki alıntılardan şu ifadeler örnek verilebilir:

“Maceraya hazır mısın Beşir?’ dedi. Macera, filmlerdeki gibi olur. Kötü insanlardan kaçılır. Tehlikeli bir şeydir. Kaçmak istersin, böyle yakalanacak gibi olursun, kurtulursun. Film izlerken avuçların terler. Kalbin pıt pıt atar” (s. 22). (heyecan, korku, kaygı)

“ ‘Halebi! Sallama bacaklarını,’ dedim ben. Biraz toprak versem korkmaz mı acaba? Ben de korktum.” (s. 26) (korku)

“Ço...çok ko...korkuyorum Be... Beşir. Sence ne zaman ka...kapiya varırız?” (s. 26) (korku, merak)

“Babam, ‘ Kapiya çabuk varırız,’ demişti. Ama orada çok bekleniyormuş. Kaçabiliriz bence Halebi.” (s. 26) (umut)

“Tartus artık mutlu anne!” (s.63) (kurtulma sevinci)

“Benim onurum her şeyim! Çek ayağını! Hırsız olsam niye burada ayakkabı boyayayım? Vatansız kalmak ne demek bilmezsin sen! Bilme zaten! Biz de insanız beyamca! Bu cila benden olsun! Git artık!” (s. 71) (ayrılık acısı, kırgınlık/içerleme)

“Bak yerimizden yurdumuzdan olduk. Anlayan da var anlamayan da dert etmeyin çocuklar.” (s.71) (yitirdiklerinin değerini anlama, kırgınlık/içerleme)

Tablo 4

Göç Etmek Zorunda Kalan Karakterlerin Beklenti ve İstekleri

Sıra	Beklenti ve İstekler	Frekans (f)	Yüzde (%)
1.	Hayatta kalma isteği	11	%26,82
2.	Ev	6	%14,63
3.	Eğitim alabilme	5	%12,19
4.	Öz yurdundan ayrılmama	5	%12,19
5.	Öz yurduna dönme	5	%12,19
6.	İş bulma, para	5	%12,19
7.	Sosyal kabul görme	2	%4,87
8.	İyi bir gelecek	1	%2,43
9.	Özgür olabilme	1	%2,43
	<b>Toplam</b>	<b>41</b>	<b>%99,94</b>

Tablo 4’te “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtında göç etmek zorunda kalan karakterlerin beklenti ve istekleri gösterilmektedir. Elde edilen verilere göre söz konusu çocuk edebiyatı yapıtında göç eden karakterlere ait toplam 9 farklı beklenti ve istek belirlenmiş ve toplam 41 cümlede bunlara yer verilmiştir. Bu yönden “hayatta kalma isteği” (f:11, %26,82) sıklık açısından birinci sırada yer almaktadır. İlk altı sıradaki beklenti ve isteğe baktığımızda sırasıyla “ev” (f:6 %14,63) “eğitim alabilme” (f:5, %12,19) , “öz yurdundan ayrılmama” (f:5, %12,19), “öz yurduna dönme” (f:5, %12,19) ve “iş bulma” (f:5, %12,19) gelmektedir. Diğer temel sorunlar için de benzer açıklamalar yapılabilir.

Belirlenen beklenti ve isteklere ilişkin olarak “Kuş Olsam Evime Uçsam” çocuk edebiyatından alıntılanmış şu ifadeler örnek olarak verilebilir:

“Uzak olsun da istemem. Belki döneriz diye yakın olsun isterim.” (s.44) (öz yurduna dönme)

“Tartus, bizim mahallede kalan tek ihlamur ağacı anne. Yaşaması gerek anne. O da savaştan kaçmak istemiş.” (s.50). (hayatta kalma isteği)

“Ya dilenci olsaydık? İstemem ben. Ailemin yanında olmak isterim. Kamptan ayrılınca okula gitmek isterim. Hem Zehra dilenci olmamı istemez benim. ‘Kahramanlar, dilenci mi olur!’ der. ” (s. 79). (eğitim alabilme)

“Annem, ‘Birkaç aya kalmaz biz de gideriz,’ dedi. Kamp her gün daha kalabalık oluyormuş. Babam biraz para biriktiriyormuş. Kamptaki okula gitmeye devam edecekmişim. Bir hafta sadece okula gitmeye iznim varmış. Ne kadar Türkçe öğrenirsem o kadar iyiymiş.” (s. 82). (iş bulma/para, ev)

“-Kuş olsaydın ne yapardın Beşir?

-Kuş olsam Halep’e uçardım.” (s.86). (öz yurduna dönme isteği)

“İlk geldiğimizde hiçbir şey yoktu evde. Pencereerde cam bile yoktu. Naylon yapıştırdı babam. Bulanık gibi oldu içerisi o zaman. İki odası var sadece. Burada bizim gibi insanlar çok. Kaçıp gelenler yani. Yardım ettiler bize. Bazısı yatak verdi, bazısı tüp. Zor sığıyoruz eve. Kalabalığız çünkü. Gufran ile Halebi’nin babası iş arıyor her gün. Benim babam da... Suriyeli çocukların gidebileceği okul yok. Kampta biraz Türkçe öğretiler ya. ‘Şimdilik yeter,’ diyor annem.” (s. 95). (iş bulma/para, eğitim alabilme)

#### 4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kuş Olsam Evime Uçsam adlı yapıtı göç olgusu bakımından çözümlemeyi amaçlayan bu çalışmada göçün çeşitli boyutlarıyla işlendiği görülmüştür. Söz konusu yapıtta göçün birçok boyutuyla ele alındığı görülmüştür. Yapıtta göçle ilgili çeşitli olay ve durumlar (şiddete uğrama, çeteler, psikolojik travmalar vb.), temel sorunlar (işsizlik, psikolojik travma, barınma vb.), duygu durumları (korku, özlem, umut, kaygı, merak vb.), göç eden karakterlerin beklenti ve istekleri (hayatta kalma isteği, ev, eğitim alabilme, öz yurdundan ayrılmama, öz yurduna dönme vb.) kurguya yansıtılmıştır. İncelenen yapıtta göçü deneyimleyen bireylerin dünyasının ayrıntılı bir şekilde betimlendiği görülmüştür. Sever (2017, s.198)’e göre çocuk kitapları; çocuğun insan ve yaşam gerçekliğini anlamasına katkı sunacak yapıda olmalıdır. Söz konusu yapıtın bu açıdan göç gibi yaşamın bir gerçeği olan olguyu çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre aktardığı söylenebilir.

Çocuklar için hazırlanmış bazı kitaplar onların duyarlılık gerektiren bazı konularda eğitilmelerine, bilgilendirilmelerine hizmet eder (Bulut, 2018). Aslan (2019, s.65)’a göre edebiyat yapıtlarının önemli sorumluluklarından biri de okuru yaşam gerçekleriyle buluşturarak gerçek yaşama hazırlamaktır. Çocukların yaşamda yer bulan farklı sorunlarla baş edebilmeleri ve bunlara karşı hazırlıklı olabilmeleri için duyarlı konuların (göç, engellilik, mezhep, ırk farklılıkları vb.) ele alındığı yazınsal nitelikli yapıtlarla buluşturulmasının gerekli olduğuna dikkat çekmektedir. Altunbay ve Çakır (2018)’a göre savaş ve bunun sonucunda ortaya çıkan göçün yazılı ya da görsel medyanın olanaklarıyla aktarılması dışında bu konuyu işleyen yazınsal yapıtların okutulması bireyin bakış açısının genişlemesine, toplumsal ve evrensel duyarlılığının artmasına katkı sağlayacaktır. Bu açıdan

incelenen yapıt, göçü deneyimleyen bireylerin travmalarını atlatmalarında onlara yalnız olmadıkları duygusunu hissettirebileceği gibi, göçü yaşamayan; fakat göçün nasıl bir olgu olduğunu merak eden, göç etmiş bireylerin yaşamlarına ilgi duyan çocuk okurların bu gereksinimlerini karşılayabileceği söylenebilir.

Göç etme nedeni ne olursa olsun göç eden kişiler gittikleri yerlerde farklı uyum güçlükleriyle karşı karşıya kalmaktadır (Yılcıoğlu, 2015). “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı çocuk edebiyatı yapıtında göçün neden olduğu toplam 12 farklı sorun belirlenmiştir. Sorunlar arasında göçe ilişkin olarak psikolojik travma (%12,24) ve eğitim (%7,14) problemlerinin yoğun bir biçimde işlendiği görülmektedir. Harunoğulları (2016) tarafından yapılan bir çalışmada göçmen çocukların (Suriyeli çocuklar) psikolojik endişe, eğitimi bırakma, çocuk işçiliği, cinsel istismar, aile içi şiddet, çocuk istismarı, refakatsiz çocuk, evsiz, çocuk evliliği, doğum kaydı sorunlarıyla baş başa kaldıkları bulgulanmıştır. Yine aynı çalışmada psikolojik endişe (%51) ve eğitimi bırakma (%25) risklerinin ön planda olduğu görülmektedir. Bu çalışma kapsamında incelenen yapıtta da insanların göçle ilgili olarak sıklıkla karşılaştıkları problemler arasında bunların (psikolojik endişe ve eğitim) önemli bir yer tuttuğu bulgulanmıştır.

Sever (2017)’e göre çocuk edebiyatı yapıtları çocuk ile yaşam arasında güçlü bir bağ oluşturmaktadır. Şen (2016) de çocuk edebiyatı yapıtlarında çocuk okura umut vermenin gereğine ve önemine dikkat çekmektedir. Çocuk okuru yoğun bir umutsuzluk duygusuyla baş başa bırakmanın hedef kitle açısından bazı olumsuzluklara neden olabileceğini belirtmektedir. Bu belirlemeler kapsamında bir değerlendirme yapıldığında “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı yapıtta göçün doğurduğu tüm olumsuzluklara karşı yaşama ilişkin umudun canlı tutulduğu söylenebilir. Bu da yapıtta olumlu bir yazınsal atmosfer kazandırmaktadır.

Mehreliev (2016) tarafından yapılan bir çalışmada kendi ülkelerinden ayrılan bireylerin öz yurtlarına dönme arzusu taşıdıkları ve bazı psikolojik sorunlar yaşadığı ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada incelenen yazınsal yapıttaki kişilerin de yurtlarına özlem duydukları [öz yurduna dönme (f: 5, %12,19)] ve buna ilişkin çeşitli duygu durumları [özlem (f:13, %16,25)] yaşadıkları bulgulanmıştır. Bu bulgulardan yola çıkarak göç olgusunun “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı yapıtta insani boyutuyla işlendiği söylenebilir.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre göç eden bireylerin duygu durumlarından “özlem” duygusu [(f:13)] ikinci sırada yer almaktadır. Yakar (2016) tarafından da yapılan bir çalışmada göçmenlerin geride bıraktıkları yaşamlarına özlem duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu iki çalışma arasında bir paralellikten söz edilebilir.

Eren (2019) tarafından yapılan bir çalışmada göçmen çocukların mevcut durumuna ilişkin bir başka boyut da göçmen öğrencilerin ekonomik desteğe gereksinim duymaları olarak belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre göçün doğurduğu ekonomik sebepler göçmen çocukların çocuk işçiliğine ve sokakta çalışmaya açık olduğunu göstermektedir. Gerçekleştirdiğimiz çalışmada elde edilen bulgulara göre de “göç eden bireylerin beklenti ve

istekleri” incelendiğinde “iş bulma, para” ( f:5 ) üst sıralarda yer almaktadır. Bununla birlikte göçmen çocukların eğitim problemlerine dikkat çeken Eren’in çalışmasıyla, bu çalışmadan elde edilen “göçün ortaya çıkardığı temel sorunlar” dan “eğitim sorunu”( f:7) önemli bir yer tutmaktadır. İki çalışmadan elde edilen sonuçlar arasında bir örtüşmeden söz edilebilir.

Yaşamın bir parçası olduğu düşünülerek çocuk edebiyatı yapıtlarında şiddet olgusuna yer verilebilir. Ancak yazınsal kurguda, çocukların yaş ve gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak yer verilen şiddet öğeleri, çocukları şiddete karşı neler yapılması gerektiği konusunda duyarlı kılmalı, onlarda şiddet ve kaba güce karşı bir anlayış oluşturabilmelidir (Sever,2017, s.199). Çocuklara seslenen yapıtlarda genellikle şiddetin bir çözüm yolu olarak sunulması önerilmemektedir (Aslan, 2019; Dilidüzgün,2018). Bu yönden bir değerlendirme yapıldığında “Kuş Olsam Evime Uçsam” çocuk edebiyatı yapıtının göç olgusunu çocuk gerçekliğine bağlı kalarak, ölçülü bir biçimde işlediği söylenebilir. Yapıtta göçe neden olan savaş ve göçle birlikte ortaya çıkan istenmeyen sonuçlar, çocuğun hayata karşı olan umudunu kırmayacak şekilde işlenmiştir. Özellikle göçü yaşayan çocukların karşılaştığı problemlerden birinin de cinsel istismar vakaları olduğu bilinen bir gerçektir. İncelenen yapıtta bu konuya (cinsel istismar) yer verilmediği görülmüştür. Bu öncelikle çocuk edebiyatının ana eksenini ve yapıtın seslendiği yaş düzeyiyle (10 yaş ve üzeri)<sup>1</sup> ilişkilendirilebilir. Bu nedenle söz konusu yapıtın seslendiği hedef kitlenin ilgi ve gereksinimlerine, yaş düzeyine uygun olduğu söylenebilir.

Bu çalışma dışında söz konusu yazınsal yapıt savaş olgusu çerçevesinde ya da çocuk edebiyatının temel ilkeleri kapsamında incelenebilir. Farklı çalışmalarla göç olgusunu işleyen çocuk edebiyatı yapıtları farklı bakış açılarından ele alınabilir.

---

<sup>1</sup> “Kuş Olsam Evime Uçsam” adlı yapıtın ait olduğu yayınevi tarafından hedef kitlesi olarak 10 yaş ve üzeri belirlenmiştir. ([https://www.tudem.com/images/urundetaykutu/kus\\_olsam\\_evime\\_ucsam.pdf](https://www.tudem.com/images/urundetaykutu/kus_olsam_evime_ucsam.pdf))

## Kaynakça

- Alarçın, K. (2019). *Uluslararası göç hareketleri'nde Türkiye'nin konumu; uluslararası göç ve iç göçün karşılaşması, kentsel gerilim: şanlıurfa ve gaziantep örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Altunbay, M. ve Çakır E. (2018). Çocuk edebiyatı ürünlerinde savaş ve göç olgusu ("Uçurtma Avcısı" ve "Kuş Olsam Evime Uçsam" adlı eserler örnekleme). *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 96-110.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bulut, S. (2018). Çocuk edebiyatına sığınanlar: zorunlu göç öyküleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 383-410.
- Çağlayan, S. (2006 ). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 17, 67-91.
- Çiçekli, B. (2003). *Yabancılar ve polis*. İstanbul: Seçkin Basım Dağıtım.
- Aydın,D.ve Şahin, N.ve Akay, B. (2017). Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi* , 7(1) 8-14.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını: yazın eğitime atılan ilk adım*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen çocukların eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-234.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. E. Yalçinoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özmen,H. ve Karamustafaoğlu, O.(2019). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve srounları: Kilis örneği. *Göç Dergisi*, 3(1), 29-63.
- Kalaycı, S. (2014). *"Sığınmacıların korunmasına yönelik türk sivil toplum kuruluşları"*. İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi: <https://insamer.com/wp-content/uploads/2014/03/siginmacilarin-korunm.-y%C3%B6n.-t%C3%BCrk.-stk...pdf> adresinden alınmıştır.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Özdemir, A. ve Budak F.(2017). Göçün çocuk ruh sağlığına etkileri. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, (3)2, 212-223.
- Öztürk, G. (2016). *Kuş olsam evime uçsam*. (Resimleyen: H. Demirci) İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 21(2), 57-67.
- Şen, E. (2021). *Çocuk edebiyatında kurguya gerçeklik*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Şen, E. (2016). Çocuk yazınında "umut" ve "mutlu son" ilişkisi üzerine bir inceleme. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(1), 137-150.
- Temur, M. (2018). *Çocuk Edebiyatında Göç ve Göçmenlik Olgusu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

- www.tdk.gov.tr. (2020). *Güncel Türkçe sözlük*. TDK: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır
- Yakar, Y. M. (2017). Türk çocuk edebiyatında göç olgusu. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 58, 339-353.
- Yılcıoğlu, S. S. (2015). Günümüzün göç edebiyatı nedir?. Güven Şeker vd. (Ed.), *Turkish Migration Conference* içinde (s. 512-519). London: Transnational Press.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.



## Extended Summary

Türkçe yayımlanan çalışmalarda “Kaynaklar” dan sonra 600–1000 kelime arasında ,İngilizce yazılan makalelerde de aynı şekilde geniş Türkçe özet 11 punto, Palatino Linotype yazı tipi ve 1.15 aralığı ile yazılmıştır. Extended Summary içeriğini aşağıdaki başlıkları şeklinde yazılmıştır.

### 1. Introduction

Literature is an art that reveals the feelings, thoughts and actions of people in all its depth. With this branch of art, individuals can find the opportunity to experience the reality of human being and life from different perspectives. The opportunities of literature are limitless, and anything that concerns human being and life can be the topic of literature. Migration has always been at the focus of literature as it is one of the most known and common phenomena in the history of human being.

Reading literary work is important for the children. Thanks to literature, the child can experience and comprehend issues that he/she does not understand or will not understand. It is a clear that works of children's literature can play a role in order to prepare children for social events and phenomena.

### 2. Method

This study is conducted with a qualitative research method. The document analysis technique was used. In this study, the work of children's literature titled “I Wish I Were a Bird, I Would Fly to My Home” is analyzed in terms of the phenomenon of migration. The problem of this study can be defined as "How the" phenomenon of migration is handled in the book titled “Kuş Olsam Evime Uçsam”(I Wish I Were a Bird, I Would Fly to My Home)? The data was analyzed with content analysis technique.

### 3. Findings, Discussion and Results

It is determined that in the book titled “Kuş Olsam Evime Uçsam” which appeals to readers of children at the age of 10 and above, many aspects of migration are handled. Various events and situations related to migration (exposure to violence, gangs, psychological traumas, etc.), basic problems (unemployment, psychological trauma, sheltering, etc.), emotions (fear, yearning, hope, anxiety, curiosity, etc.), their expectations and wishes (desire to survive, home, taking education, returning to their homeland, etc.) are reflected in the book. It is seen that the inner world of immigrants is described in detail in this book. The mentioned work can both help immigrants feeling that they are not alone and enable child readers - despite not experiencing migration- who are curious about the phenomenon of migration, and interested in the lives of immigrants to meet this need.

Regardless of the reason for migration, immigrants face different adaptation difficulties in the places where they go. Totally, 12 problems, caused by migration, were identified in the work of children's literature titled “Kuş Olsam Evime Uçsam”. Among these problems, it is

seen that psychological trauma (12.24%) and educational (7.14%) problems related to migration are dealt with intensively. In this context, the characters in this book frequently encountered psychological anxiety and educational problems regarding migration.

It was found that the people in this book also longed for their homeland [returning to their homeland (f: 5, 12.19%)] and experienced various emotional states related to this [yearning (f: 13, 16.25%)]. Based on these findings, it can be said that the phenomenon of migration is handled in the dimension of emotion in the book.

In the literature, it is determined that immigrants, especially children, need economic support. Due to economic difficulties, children are open to child labor. “Finding a job, and money” (f: 5) are placed at the top among the expectations and desires of the immigrants in the mentioned book.

Violence can be included as a part of life in children's literature. However, the elements of violence included in this book should be appropriate for the developmental characteristics of the child, should make children sensitive to what should be done against violence, and they should be able to create an understanding of violence and brute force. In such works, violence should not be presented as a solution. When viewed from this aspect, the phenomenon of immigration is handled in accordance with the reality of children in the book titled “Kuş Olsam Evime Uçsam”.

It is a well-known fact that one of the problems faced by migrant child is the sexual abuse. This problem (sexual abuse) is not included in the mentioned work. This fact can primarily be associated to the main concern of children's literature and the age level (10 years and above) of the children, to whom this book is addressed. In this respect, it can be said that the mentioned book is suitable for the interests, needs and age level of the target audience.

The works of children's literature should create a strong link between children and life, and give them hope. Leaving the child reader alone with an intense feeling of despair may cause some negative effect on the target audience. When considered from this point of view, it is seen that although many negative effects caused by migration are included in this book titled “Kuş Olsam Evime Uçsam” hope for life is nourished and the literary atmosphere has an optimistic tone.

Apart from this study, the mentioned book can be examined within the framework of the phenomenon of war or within the scope of the basic principles of children's literature. It is suggested that researchers study different children's literature books that deal with the phenomenon of migration from various perspectives.